

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060102

DOM
2017-04-28
Stockholm

Mål nr
M 8903-16

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2016-09-29 i mål nr M 1022-16, se bilaga A

KLAGANDE

BO

Ombud: UJ

MOTPART

1. E.ON Elnät Sverige AB, 556070-6060
205 09 Malmö

Ombud: K L samma
adrss som 1

2. Energimarknadsinspektionen
Box 155
631 03 Eskilstuna

SAKEN

Nätkoncession för linje för ny 130 kV luftledning mellan Öja och Ugglarp i Ängelholms kommun

---

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 1338240

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

BO har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska avslå E.ON Elnät Sverige AB:s ansökan om nätkoncession för luftledning på hans fastigheter X och Y i Ängelholms kommun.

E.ON Elnät Sverige AB (E.ON) och **Energimarknadsinspektionen** har motsatt sig ändring.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

BO har anfört detsamma som i mark- och miljödomstolen med bl.a. följande tillägg:

Experter är oeniga om vilken påverkan en kraftledning kan komma att få på hans verksamhet. Vidare finns olika uppfattningar om de åtgärder som E.ON ska vidta är tillräckliga för att eliminera förekomsten av svartfågel. Statens Veterinärmedicinska Anstalts (SVA) inställning är att det inte finns belägg för en ökad smittorisk. Någon empirisk forskning på området finns emellertid inte och det är ingen som vet vad en luftledning skulle innebära för hans verksamhet. Att frågan om ökad smittorisk är komplex och att det råder viss osäkerhet är tillräckliga skäl för att luftledningen över hans fastigheter inte ska tillåtas. Även om det idag finns en viss risk för smitta vidtar han olika förebyggande åtgärder för att kontrollera denna. Det är möjligt för E.ON att istället för en luftledning anlägga en markkabel. Enbart ekonomiska skäl talar för en luftledning istället för en markkabel. Den ekonomiska belastning som anläggandet av en markkabel utgör för E.ON väger lätt jämfört med vad som skulle ske med hans verksamhet för det fall en luftledning tillåts över hans fastigheter.

BO har i Mark- och miljööverdomstolen åberopat ett utlåtande daterat den 28 oktober 2016 från veterinären AB, företagsveterinär vid Blenta AB och Cobb Sweden AB, samt fotografier. I utlåtandet anges bl.a. att sedan företaget Viking Fågel drabbats av ett utbrott av salmonella har Jordbruksverket i saneringsplanen föreskrivit att man måste arbeta med att få ner antalet vilda fåglar som vistas i närheten

av anläggningen. En etablering av en luftburen högspänningsledning, såsom i detta fall, går i rakt motsatt riktning och ökar, enligt AB, kraftigt risken för smittspridning och sjukdomsutbrott.

E.ON Elnät Sverige AB har anfört i huvudsak detsamma som i mark- och miljödomstolen med bl.a. följande tillägg:

Under hösten och vintern 2016 har konstaterats fågelinfluensa bland tamfåglar i Skåne och i en mindre hobbybesättning i Stockholms skärgård. I december 2016 tog Jordbruksverket bort skyddsområde till följd av fågelinfluensa i Skåne och i januari 2017 tog verket bort övervakningsområde av samma anledning. Däremot gäller fortfarande en förhöjd skyddsnivå 2 för hela Sverige, vilket innebär att fjäderfän ska hållas inomhus. Det saknas belägg för en ökad risk för smitta från vilda fåglar med etablering av den aktuella luftledningen. Det finns även möjlighet att ansöka om ekonomisk ersättning från staten för det fall smitta skulle bryta ut. Det är därtill möjligt för BO att teckna försäkringar för att ytterligare begränsa eventuell ekonomisk skada. Det är av största vikt att regionledningar, som är samhällsviktiga anläggningar, får ett robust utförande och som uppfyller gällande krav på beständighet samt drift- och personsäkerhet. Ett utförande med markkabel under BOs fastigheter och luftledning på övriga sträckor innebär flera riskfaktorer med övergångar mellan luft- och markkabel. Det är därför inte ett alternativ att endast utföra markkabel på del av sträckan. Kostnaden för en markkabel beräknas till ca 17 miljoner kronor jämfört med sökt alternativ som beräknas kosta ca 5 miljoner kronor. Det saknas därmed tillräckliga skäl ur ett samhällsekonomiskt perspektiv att utföra ledningen som markkabel. SVA är den myndighet som förfogar över den sannolikt störst samlade kunskapen om smittorisker mellan vilda och tama fåglar. Det är en samlad kunskap som bör väga tungt i prövningen av de nu aktuella frågorna. Bolaget har även tagit kontakt med en erfaren ekolog, RO som i stort delar SVA:s bedömning.

E.ON har i Mark- och miljööverdomstolen åberopat ett yttrande från OS, professor i elkraftssystem vid Lunds universitet, och fotografier till stöd för att fåglar undviker att sätta sig på ledningar med högre spänningar.

Energimarknadsinspektionen har hänvisat till vad myndigheten framfört i sitt beslut och vid mark- och miljödomstolen.

REMISSYTTRANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Mark- och miljööverdomstolen har begärt in remissyttranden från Jordbruksverket och SVA. Myndigheterna har ombetts att yttra sig över hur smittorisken från vilda fåglar ökar med en kraftledning och hur effektiva de skyddsåtgärder som föreskrivits är och om det finns det andra effektiva skyddsåtgärder.

Jordbruksverket har uppgett att de nu aktuella frågorna faller utanför verkets kompetensområde men att det torde vara uppenbart att en nedgrävd markledning är en mer effektiv skyddsåtgärd än de som föreslagits vid användandet av luftledning.

SVA har anfört sammanfattningsvis följande. Salmonella, paramyxovirus och aviärt influensavirus utgör de huvudsakliga smittriskerna från vilda fåglar vid utomhushållning av fjäderfä. Den huvudsakliga smittvägen för dessa smittämnen från vilda fåglar på en luftledning till utgående fjäderfä är via avföring. En luftledning innebär att fler fåglar kan samlas på denna plats och använda luftledningen som sittplats. Vad gäller smittspridningen mellan vilda och tama fåglar finns det alltid en sådan risk att en sådan sker om de vistas i samma miljö, men den bör vara högre för fåglar som rör sig på samma marker och områden som de tama fåglarna, än om fåglar sitter på luftledningar eller stängselstolpar i anslutning till markerna. Eftersom fåglarna i det aktuella fallet är utgående finns redan risken för introduktion av de smittämnen som avses genom att vilda fåglar kan komma i kontakt med tamfåglarna på betesmarkerna, oavsett om en luftledning etableras eller inte. SVA:s bedömning är att det inte finns belägg för en ökad smittrisk från vilda fåglar med etablering av luftledning genom den hage som anges i detta ärende, i relation till den risk som redan föreligger genom att fåglarna är utgående.

En möjlighet att reducera risken för smittspridning är att minska antalet fåglar som utnyttjar ledningarna som sittplats. Det finns forskning som visar att fågelavvisare

minskar antalet fåglar som flyger in i ledningarna. Det saknas dock uppgifter om fågelavvisarna reducerar antalet fåglar som sitter på ledningarna. SVA kan därför inte med exakthet uttala sig om hur effektiva fågelavvisare är när det gäller att minska antalet fåglar som sitter på ledningarna.

Den huvudsakliga anledningen till att vilda fåglar söker sig till en miljö med utegående tamfåglar är tillgången till foder. En skyddsåtgärd bör därför vara att förhindra att vilda fåglar ser och kommer åt tamfåglarnas foder. En annan skyddsåtgärd är att förbättra foderhanteringen i hägnet, genomföra regelbunden skyddsjakt och fällfångst.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Frågan i målet är om luftledningen medför en sådan smittorisk för de utegående tamfåglarna på fastigheten X att den inte kan tillåtas.

Mark- och miljööverdomstolen finner att SVA:s yttrande med de slutsatser som redovisas där får tillmätas stor betydelse vid bedömningen av om det finns en ökad risk för smittspridning i och med anläggandet av luftledningen. I sitt yttrande konstaterar SVA att det inte finns belägg för att luftledningen medfört en ökad smittorisk jämfört med den risk som redan föreligger genom att fåglarna är utegående. Mot denna bakgrund instämmer Mark- och miljööverdomstolen i mark- och miljödomstolens bedömning att anläggandet av luftledningen, med de skyddsåtgärder som ska vidtas, inte innebär sådan ökad risk för smitta för BOs tamfåglar att luftledningen inte kan tillåtas. Vad som anförts i det av BO åberopade yttrandet från företagsveterinären AB och utredningen i övrigt förändrar inte denna bedömning. BOs överklagande ska därför avslås.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Lars Borg och Gösta Ihrfelt, referent, tekniska rådet Mikael Schultz samt tf. hovrättsassessorn Elin Samuelsson.

Föredragande har varit Caroline Appelberg.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2016-09-29
meddelad i
Nacka strand

Mål nr M 1022-16

KLAGANDE
BO

Ombud: UJ

MOTPART
E.ON Elnät Sverige AB, 556070-6060
205 09 Malmö

Ombud: T K Samma
adress

ÖVERKLAGAT BESLUT
Energimarknadsinspektionens beslut 2016-01-19 i ärende nr 2013-101679,
se bilaga 1

SAKEN
Nätkoncession för linje för ny 130 kV luftledning mellan Öja och Ugglarp i
Ängelholms kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen ändrar Energimarknadsinspektionens beslut endast på
så sätt att villkor 1.2 även ska gälla där ledningen passerar fastigheten Y.

Dok.Id 468789

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 30 E-post: mmd.nacka.avdelning3@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:00-16:30

YRKANDEN

BO har yrkat att E.ON inte ska beviljas nätkoncession för luftledning på hans fastigheter X och Y.

E.ON och Energimarknadsinspektionen (Ei) har bestritt ändring.

UTVECKLING AV TALAN

Parterna har åberopat samma omständigheter och utvecklat sin talan på i huvudsak samma sätt som i underinstansen med följande tillägg.

BO

Sammanfattningsvis görs det gällande att den negativa påverkan det innebär för honom att ha en luftledning placerad på sina fastigheter, där känslig gåsuppfödning bedrivs, innebär att luftledningen inte ska tillåtas utan i stället grävas ned i jorden. De åtgärder som E.ON föreslår är inte tillräckliga för att eliminera smitta från svartfågel.

Den 16 januari 2016 köpte han grannfastigheten Y. Denna fastighet, som också omfattas av den planerade luftledningen, kommer framgent att bli huvudgården för hans gåsuppfödning. Vad han anför här, och vad han framfört tidigare, rörande fastigheten X ska gälla även Y.

Ei har i sitt beslut angett att de varit i kontakt med Statens veterinärmedicinska anstalt och Akademiska sjukhuset i Uppsala, vilkas experter har uppgivit att det finns ingenting som på vetenskaplig grund pekar på att en tamfågelbesättning skulle smittas av salmonella från svartfågel. Eftersom det inte framgår vem som har uttalat sig eller vad de har uppgivit är det svårt att bemöta dessa påståenden.

Erfarenhetsmässigt så är smittorisken dock ett reellt problem. Kraftledningar är ett favorittillhåll för diverse vilda fåglar vilka kan utgöra en smittorisk för tamfjäderfä. Utbrott av salmonella, Newcastle-sjuka och aviär influensa kan ge stora konsekvenser. Risk för utbrott av dylika sjukdomar kan minskas genom olika

åtgärder varav en är att inte skapa naturliga tillhåll (kraftledningar) i direkt anslutning till beteshagar. De skyddsåtgärder E.ON avser att vidta är inte tillräckliga och eliminerar inte risken för smittspridning från svartfåglar. Den risk för smitta som redan finns på hans fastigheter är inte större än att den kan klaras genom åtgärder. En luftburen ledning innebär en helt annan påverkan och risk för smitta genom att luftledningar innebär en naturlig samlingsplats för svartfågel. Hans marker är inte en naturlig plats för svartfågel.

Den undersökning som E.ON hänvisar till rörande hur många vilda fåglar som bär på salmonella är 32 år gammal och kan ifrågasättas av flera anledningar bl.a. har råkpopulationen i Skåne fördubblats mellan sent 1980-tal och tidigt 2000-tal och det framgår inte var fåglarna i undersökningen samlades in. Svartfåglar i det aktuella området har högre förekomst av salmonella än vad som i övrigt förekommer vilket har visats genom att man vid provtagning i samband med ett stort utbrott av Salmonella Typhimurium i deras område 2008/2009 kunnat konstatera att vilda svartfåglar var bärare av bakterien.

På hans fastighet kan ledningsarbete endast ske under perioden januari-mars, då inga gäss finns på marken. Övrig tid finns ca 15 000 gäss på markerna och det är då en omöjlighet att bygga luftledning där.

Det skulle vara en katastrof om en storm skulle riva ned luftledning över hans ledning innan gässen slaktas. En nedriven ledning och det arbete det innebär att åtgärda denna, skulle stressa gässen i sådan utsträckning att de inte skulle bli slaktbara.

Han bedriver en mycket speciell verksamhet där han har cirka 80 procent av den svenska marknaden för gåsuppfödning. Med hänsyn till de speciella förhållandena bör markdragning kunna ske utan praxis för markdragning skulle utvecklas till nackdel för E.ON.

E.ON

Sammanfattningsvis finns det inte tillräckliga skäl för att kraftledningen ska förläggas som markkabel över BOs fastighet.

Den planerade ledningen bör inte innebära att mängden svartfågel påverkas i området och inte heller att den skulle ge upphov till en ökad smittorisk för salmonella, aviär influensa eller Newcastle-sjuka för tamfågel. Studier visar att risken för salmonellasmitta från vilda fåglar är mycket låg. Inget tyder heller på att svartfågel skulle vara smittbärare av aviär influensa. En luftledning över hagen behöver inte nödvändigtvis innebära att fler fåglar finns inom området. Det finns inte belägg för en ökad risk för smittrisk från vilda fåglar med etablering av en luftledning.

För att hindra viltfåglar att placera sig på andra delar av ledningskonstruktionen, såsom topplina och reglar, kan ledningen förses med fågelavvisare och sitthinder på sätt som angivits till Ei. De redovisade skyddsåtgärderna kan genomföras även över BOs nyinköpta fastighet Y.

Anläggningsarbetet kommer att innebära punktinsatser om ca tre till fyra dagar vid varje stolpplacering. Lindragning mellan stolparna sker i luften vilket innebär att körning med arbetsmaskiner på fastigheten kan minimeras. Arbetet kommer att utföras i en följd mellan Öja och Ugglarp och anpassas så långt det är möjligt i tid, dock utan att riskera säkerheten vid projektets genomförande.

130 kV-ledningar byggs i s.k. brottsäkert utförande klass A. Till grund för utförande av regionnätledningar finns en utarbetad standard för hela Europa vars övergripande syfte är att ge anvisningar till de som konstruerar och bygger ledningar så att de färdiga ledningarna uppfyller förväntade krav på beständighet, drifts- och personsäkerhet. Utöver de internationella standarderna finns i de enskilda länderna utarbetade nationella standarder, i Sverige SS-EN 50341, som har anpassats till landets yttre förutsättningar. Det innebär att kraftledningar

dimensioneras för normerande påfrestningar som kan antas uppstå och att eventuell skogsgata är så bred att träd inte kan falla på ledningen.

Ei

Det överklagade beslutet vidhålls. Vid prövningen av ansökan om nätkoncession har Ei utrett risken för spridning av salmonella till tamfågel. BO har i sitt överklagande nämnt även risk för utbrott av Newcastle-sjukan och aviärinfluensa. Dess uppgifter är nya för Ei. Det finns inte något som hindrar att BO och E.ON kommer överens om vilken tid på året som arbete ska ske.

BEVISNING

BO har åberopat ett utlåtande daterat den 4 mars 2016 från veterinären PS, ansvarig veterinär vid Svensk fågel, samt ett yttrande ingivet till domstolen den 16 augusti 2016 från leg. veterinären MO.

E.ON har åberopat ett yttrande daterat den 1 juli 2016 från Statens Veterinärmedicinska Anstalt beslutat av professor AL.

DOMSKÄL

En utgångspunkt vid prövningen är att de gäss som vistas utomhus i BOs hage redan i dagsläget är utsatta för risk för smitta. SVA anger i sitt utlåtande att bedömningen i frågan om det föreligger en relativ ökad smittrisk för tamfåglar vid etablering av en luftledning genom en hage för gäss, är komplex. Även med detta i beaktande och det förhållandet att SVAs slutsatser är behäftade med viss osäkerhet bedömer Mark- och miljödomstolen sammantaget att anläggandet av luftledningen, med de skyddsåtgärder som ska vidtas för att förhindra att ledningen används som sittplats, inte innebär sådan ökad risk för smitta för tamfåglarna att luftledningen inte kan tillåtas.

Domstolen delar Ei:s bedömning att skyddsåtgärder ska vidtas för att minska risken för att fåglar sitter på den del av kraftledningen som passerar fastigheten och vidtagande av sådana åtgärder kan ses som ett åttagande från bolaget. E.ON har

uppgivit att de åtgärder som föreskrivits vid passage av BOs fastighet X även kan genomföras vid passage av hans nyinköpta fastighet Y. Mark- och miljödomstolen tolkar detta som ett medgivande av att föreskriften i villkor 1.2 ändras på så sätt att den gäller även Y. Villkoret bör ändras i enlighet med detta.

Vad BO i övrigt anfört här leder inte till någon annan bedömning än den Ei gjort. Som Ei anfört bör parterna kunna komma överens om när ledningsarbetena ska ske på BOs fastigheter.

Sammanfattningsvis ska beslutet om meddelande av nätkoncession endast ändras på så sätt att föreskriften i villkor 1.2 ändras på så sätt att den gäller även BOs fastighet 26:129.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 427)

Överklagande senast den 20 oktober 2016.

Liselotte Rågmark

Ingrid Johansson

I domstolens avgörande har deltagit chefsrådmannen Liselotte Rågmark, ordförande, och tekniska rådet Ingrid Johansson.